

Якимчук Борис Андрійович

Уманський державний педагогічний

університет імені Павла Тичини

м. Умань

ПРИЧИНИ ЗВЕРНЕННЯ БАТЬКІВ ДО ПСИХОЛОГА-КОНСУЛЬТАНТА

Вирішення психолого-педагогічних проблем дітей підліткового віку має цілий ряд особливостей, пов'язаних з подоланням конфліктних ситуацій, значна частина з яких є типовими для даного віку. До таких конфліктів відносяться конфлікти з батьками, неадекватне соціальне поводження підлітків, небажання підлітка спілкуватися зі своїми батьками, ділитися з ними своїми думками і переживаннями, розповідати про те, що з ними відбувається (зниження навчальної активності, погіршення результатів навчання в школі, неадекватність самооцінки тощо). Вступ у підлітковий вік не передбачає входження дитини у нову групу, якщо не йдеться про значущу групу поза школою. В цьому віці передбачається подальший розвиток особистості за нових умов, оскільки в результаті інтеграції соціальних і психологічних змін сама група підлітків стає іншою [1]. Суттєві зміни у структурі особистості підлітка відзначаються, перш за все, зрушеннями у самосвідомості. Підліток починає уявляти себе дорослим, намагається виражати нову життєву позицію як у ставленні до себе, так і до інших. В такій ситуації підліток часто заявляє про свої права на самостійні рішення, на вибір друзів, на проведення вільного часу. Він ображається, виявляє супротив, захищається всіма відомими йому методами, інколи викликаючи обурення та протест дорослих [2].

Суперечність між самоставленням підлітка та ставленням до нього дорослого часто є джерелом тривалих конфліктів та відчуження. Практичні дії, спрямовані на корекцію відчуження підлітка, в першу чергу від його батьків, передбачають як індивідуальну, так і групову роботу, спрямовану на підвищення рівня саморегуляції підлітків, навчання їх способам

конструктивного розв'язання проблем, підвищення стресостійкості, зниження тривожності та агресивності, поліпшення соціалізації в суспільстві.

У бесідах з батьками необхідно звертати увагу на складність перебігу вікових криз. Так, наприклад, у підлітковому віці вона часто ускладнюється стилем взаємодії в сім'ї, проявами індивідуальності дитини, її здоров'ям та опосередковується соціальною ситуацією (статусом у школі, взаєминами з друзями, системою оцінювання вчителів тощо). В процесі консультації потрібно налаштовувати батьків на позицію співробітництва, спільноговирішення сімейних проблем, а підлітків — на довіру, врахування досвіду батьків, безоцінне ставлення до позиції, що відрізняється від їх власної, вчити аналізувати власні і чужі вчинки, зменшуючи категоричність суджень [5].

Головне завдання консультанта — зняти психологічний бар'єр, налаштувати на готовність до співпраці, звертати увагу на мотивацію людських вчинків, а не лише на їх результати. Можна запропонувати підліткам вести щоденні записи спостережень за своєю поведінкою, виділяючи те, що їм найбільше сподобалось і що викликало неприємні емоції.

Щодо консультування юнаків і дівчат старшого шкільного віку, можна виділити типові випадки звертання до консультації батьків старшокласників, а також їх самих. Серед них погані взаємини між старшокласниками та їхніми батьками, послаблення впливу на прийняття рішень дітьми, невдоволення батьків тим, як їхні діти вибирають собі друзів, особливо стосунками між статями, розбіжності між батьками і дітьми щодо вибору дитиною майбутньої професії, нездатність відшукати адекватні способи досягнення згоди, відсутність спільних інтересів, небажання дітей проводити час разом із батьками, конфлікти між розлученою матір'ю (батьком) і дорослою дитиною через те, що в родині з'явився новий чоловік (нова жінка), конфліктні ситуації як наслідок поганих взаємин між дорослими дітьми від різних батьків в одній і тій же родині [3] .

До можливих ефективних способів практичного розв'язання згаданих вище проблем можна віднести:

- індивідуальні бесіди з учасниками конфліктних ситуацій, у ході яких спільно проаналізувати причини погіршення міжособистісних стосунків;
- групові зустрічі, на яких оптимізуються процеси саморегуляції, здатність до відкритого демонстрування як позитивного, прихильного, так і негативного ставлення; виробляються уміння до гнучкого управління емоціями, емпатійного слухання, спільнотного знаходження конструктивних рішень тощо.

У ході індивідуальних консультацій потрібно звернути увагу клієнта (старшокласника) на зміст його власних переживань, що викликає в нього стійку негативну реакцію, з'ясувати, як би він вчинив на місці батьків чи вчителів. Під час бесід з батьками важливо звернути їхню увагу на типові й специфічні прояви індивідуальних якостей дітей, на які необхідно зважати, якщо дорослі щиро хочуть налагодити з ними стосунки [4].

Під час групових зустрічей можна виробити спільні правила поведінки (бачити позитивне, оцінювати свої дії, критика у вигляді рекомендацій, спокійне представлення своєї позиції, пошуки компромісу, утримання від з'ясування стосунків у стані роздратування).

Список використаних джерел:

1. Джордж Р., Кристиани Т. Консультирование: Теория и практика: Пер. с англ. — М.: Изд-во Эксмо, 2002.-448с.
2. Овчарова Р. В. Справочная книга школьного психолога. — М.: Просвещение, 1996.-352с.
3. Психологічна допомога сім'ї: Посібник / За ред. З. Г. Кісарчук. — К.: Вид.-во інст-ту соціології НАН України, 1996.-160с.
4. Рогов Е. И. Настольная книга практического психолога: В 2 кн. — М.: ВЛАДОС-ПРЕСС, 2002.-384с.
5. Семья в психологической консультации: Опыт и проблемы психологического консультирования/ НИИ общ. и пед. психологии АПН ССР; [А.А. Бодалев и др.]; Под ред. А.А. Бодалева, В.В. Столина. – М. Педагогика, 1989. – 206 с.

